

Pedagogisk personal i skola och vuxenutbildning läsåret 2017/18

Dokumentdatum: 2018-03-22

Diarienummer: 2018:510

Innehållsförteckning

Pedagogisk personal i skola och vuxenutbildning läsåret 2017/18	3
Lärare i samtliga skolformer	4
Antal lärare	4
Lärartäthet	5
Lärarnas utbildningsnivå	6
Lärare med legitimation och behörighet	6
Lärare med behörighet per huvudmannatyp	8
Lärare med behörighet per ämne i grundskolan	9
Lärare med behörighet per ämne i gymnasieskolan	10
Lärare med pedagogisk högskoleexamen	11
Lärarnas genomsnittliga verksamma år i yrket	15
Lärarnas åldersfördelning	16
Skillnader mellan kommunala och fristående skolor	17
Lärarnas könsfördelning	17
Modersmåslärare	19
Modersmåslärare i nationella minoritetsspråk	20
Speciallärare och specialpedagoger	20
Annan pedagogisk personal	21
Lärarassistenter	21
Studiehandledare på modersmål	21
Rektorer	22
Studie- och yrkesvägledare	23
Skolverkets statistik om pedagogisk personal	24
Tabeller på Skolverkets webbplats	25

Pedagogisk personal i skola och vuxenutbildning läsåret 2017/18

I den här promemorian beskrivs Skolverkets statistik om pedagogisk personal i skola och vuxenutbildning läsåret 2017/18.

Promemorian inleds med avsnittet *Lärare i samtliga skolformer*¹. I detta avsnitt redovisas uppgifter om antal tjänstgörande lärare omräknat till heltidstjänster, lärartäthet, lärarnas utbildning och antal år i yrket samt lärarnas ålders- och könsfördelning. Avsnittet avslutas med en redogörelse av de uppgifter om modersmållärare samt speciallärare och specialpedagoger som fr.o.m. denna publicering redovisas i nya tabeller på skolverket.se.

I avsnittet om *annan pedagogisk personal* presenteras uppgifter om annan pedagogisk personal, lärarassistenter och studiehandledare på modersmål. Lärarassistenter samlades tidigare in som annan pedagogisk personal men fr.o.m. detta läsår samlas de in och redovisas som en egen personalgrupp.

Därefter presenteras statistiken om *rektorer* och *studie- och yrkesvägledare* i två separata avsnitt.

I avsnittet *Skolverkets statistik om pedagogisk personal* finns information om Skolverkets statistik om pedagogisk personal och om hur uppgifterna samlas in.

¹ De skolformer som ingår i statistiken är förskoleklass, grundskola, grundsärskola, specialskola, gymnasieskola, gymnasiesärskola, kommunal vuxenutbildning och särskild utbildning för vuxna.

Lärare i samtliga skolformer

I detta avsnitt redovisas lärarstatistiken tematiskt för samtliga skolformer.

- Antal tjänstgörande lärare/antal heltidstjänster
- Lärartäthet
- Behörighet/pedagogisk högskoleexamen
- Erfarenhet
- Åldersfördelning
- Könsfördelning
- Modersmållärare
- Speciallärare/specialpedagoger

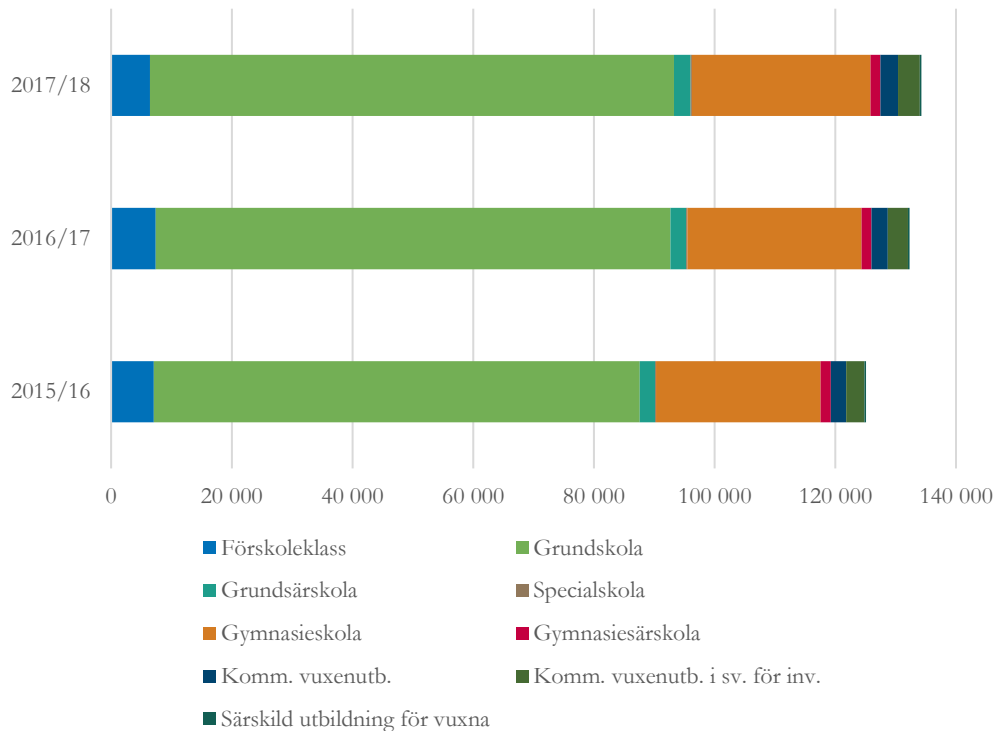
Antal lärare

Antalet lärare² i skolväsendet fortsätter att öka. Mellan läsåren 2016/17 och 2017/18 har antalet lärare ökat från drygt 132 300 läsåret 2016/17 till knappt 134 300 heltidstjänster läsåret 2017/18.³ Det innebär en ökning med drygt 1 procent, vilket är en mindre ökning jämfört med föregående läsår, då lärarkåren ökade med knappt 6 procent.

Precis som föregående läsår har den största ökningen procentuellt sett skett i specialskolan och kommunal vuxenutbildning i svenska för invandrare, där antalet lärare har ökat med drygt 14 respektive knappt 8 procent. Uppgifterna för förskoleklassen är inte jämförbara med tidigare läsår, då siffrorna tidigare avsåg *all pedagogisk personal* i förskoleklassen och nu endast avser *lärare* i förskoleklassen. Förändringen i redovisningen av personalen i förskoleklassen beror på att olika personaltyper tidigare inte samlades in i förskoleklassen. Fr.o.m. den här insamlingen är det möjligt att rapportera om en person arbetar som exempelvis lärare eller annan pedagogisk personal inom förskoleklassen. Det totala antalet *pedagogisk personal* i förskoleklassen har ökat jämfört med läsåret 2016/17, men det som ser ut som en minskning av antalet *lärare* inom förskoleklassen beror alltså endast på denna förändring i insamlingen.

² Alla uppgifter i detta avsnitt avser antalet tjänstgörande lärare omräknat till heltidstjänster.

³ Externa utbildningsanordnares lärare inom kommunal vuxenutbildning ingår inte.

Diagram 1. Antal lärare (omräknat till heltidstjänster) i skola och vuxenutbildning läsåren 2015/16–2017/18

Externa utbildningsanordnares lärare inom kommunal vuxenutbildning ingår inte.

Lärartäthet

Antalet elever per lärare⁴ skiljer sig mellan skolformerna. Lärartätheten är högst i specialskolan, gymnasiesärskolan och grundsärskolan, där antal elever per lärare är mellan 3,0 och 3,9. I grund- och gymnasieskolan är motsvarande siffror 12,1 respektive 11,7. Lärartätheten inom förskoleklassen och vuxenutbildningen⁵ är lägre, 18,4 respektive 15,5 elever per lärare.

Jämfört med föregående läsår har lärartätheten ökat marginellt i gymnasieskolan och gymnasiesärskolan och sjunkit något i grundskolan, förskoleklassen och specialskolan.

Antalet elever per lärare med pedagogisk högskoleexamen har samtidigt ökat i grundskolan medan den har minskat i förskoleklassen och gymnasieskolan jämfört med läsåret 2016/17. Elevernas tillgång till lärare med pedagogisk högskoleexamen i förskoleklassen och gymnasieskolan har därmed förbättras.

⁴ Alla uppgifter i detta avsnitt avser antalet tjänstgörande lärare omräknat till heltidstjänster.

⁵ Lärartätheten inom vuxenutbildningen avser läsåret 2016/17. Uppgifter för läsåret 2017/18 publiceras senare i år.

Lärarnas utbildningsnivå

Skolverket redovisar två olika mått på lärarnas utbildning: andel lärare med legitimation och behörighet och andel lärare med pedagogisk högskoleexamen.

I statistiken över andel lärare med legitimation och behörighet ingår alla lärare som har fått lärarlegitimation utfärdad till och med den 5 februari 2018. I beräkningarna tas endast lärare som undervisar i ämnen med legitimationskrav med.

Lärarkategorier som är undantagna från legitimationskravet, såsom lärare i modersmål och yrkesämnen eller lärare vid skolenheter som bedriver annan undervisning på engelska än språkundervisning samt lärare i fristående waldorfskolor, är inte inräknade. Dessutom görs ytterligare avgränsningar när det gäller undervisningsämnena i gymnasieskolan.⁶

Med måttet *lärare med pedagogisk högskoleexamen*⁷ går det inte att utläsa om lärarna undervisar i ämnen, årskurser eller skolformer som motsvarar deras utbildning. Måttet är dock fortfarande relevant att redovisa parallellt med det nya legitimationsmåttet eftersom en behörighetsgivande lärar- eller förskollärarexamen är ett grundkrav för att kunna få en legitimation. Detta mått ger därmed en bild av hur många lärare som maximalt skulle kunna bli behöriga att undervisa i sina ämnen. Dessutom finns det lärarkategorier som är undantagna från legitimationskravet,⁸ och för dessa lärare är måttet pedagogisk högskoleexamen ett viktigt kvalitetsmått. Till skillnad från behörighetsmåttet, som började redovisas läsåret 2014/15, är det dessutom med detta mått möjligt att studera hur lärarnas och förskollärarnas utbildningsnivå har utvecklats över en längre tid.

Lärare med legitimation och behörighet

Andelen lärare⁹ med legitimation och behörighet i minst ett undervisningsämne har ökat i särskild utbildning för vuxna och gymnasieskolan. Uppgifterna för förskoleklassen är inte jämförbara med tidigare år, då siffrorna tidigare avsåg *all pedagogisk personal* i förskoleklassen och nu endast avser *lärare* i förskoleklassen.

⁶ I gymnasieskolan finns det drygt 270 ämnen, varav 30 vanliga ämnen eller så kallade bilaga 4-ämnen, 40 så kallade vissa ämnen och drygt 200 yrkesämnena. Eftersom det är för många ämnen för att rapporteringen av pedagogisk personal ska vara hanterbar för gymnasieskolenheterna samlas endast ett urval av 21 så kallade bilaga 4-ämnen, som ingår i de flesta nationella program, in som enstaka ämnen till registret över pedagogisk personal. Eftersom det endast går att matcha undervisningsämnena som samlas in som enstaka ämnen med ämnesbehörigheter i lärarlegitimationsregistret, är det endast möjligt att redovisa andelen behöriga lärare i de ämnen som samlas in som enstaka ämnen.

⁷ Med lärare som har pedagogisk högskoleexamen avses lärare som har lärarexamen, förskollärarexamen eller fritidspedagogexamen och som fått examensbevis utfärdat. I statistiken över lärarnas pedagogiska högskoleexamen läsåret 2017/18 ingår alla lärare som har tagit ut sin examen senast den 30 juni 2017. Med dessa har personer, som tidigare förklarats behöriga till statligt reglerade lärartjänster eller som har haft förordnande som behörig lärare, likställts.

⁸ Lärare i modersmål och yrkesämnena, lärare vid skolenheter som bedriver annan undervisning på engelska än språkundervisning samt lärare i fristående waldorfskolor.

⁹ Alla uppgifter i detta avsnitt avser antalet tjänstgörande lärare omräknat till heltidstjänster.

För gymnasieskolan redovisas i år två mått, exklusive och inklusive lärare för introduktionsprogrammen. Andelen lärare med legitimation (exklusive lärare för introduktionsprogrammen) i gymnasieskolan har en positiv utveckling från 79,6 procent till 80,6 procent. Detta mått är jämförbart med tidigare år. Andelen lärare med legitimation (inklusive lärare för introduktionsprogrammen) redovisas i år för första gången. Inkluderas dessa lärare blir andelen lärare med legitimation 76,8 procent. I diagram 2 visas för gymnasieskolan måttet exklusive lärare för introduktionsprogrammen.

I grundskolan, kommunal vuxenutbildning i svenska för invandrare och grundsärskolan ligger andelen på ungefär samma nivå som föregående läsår.

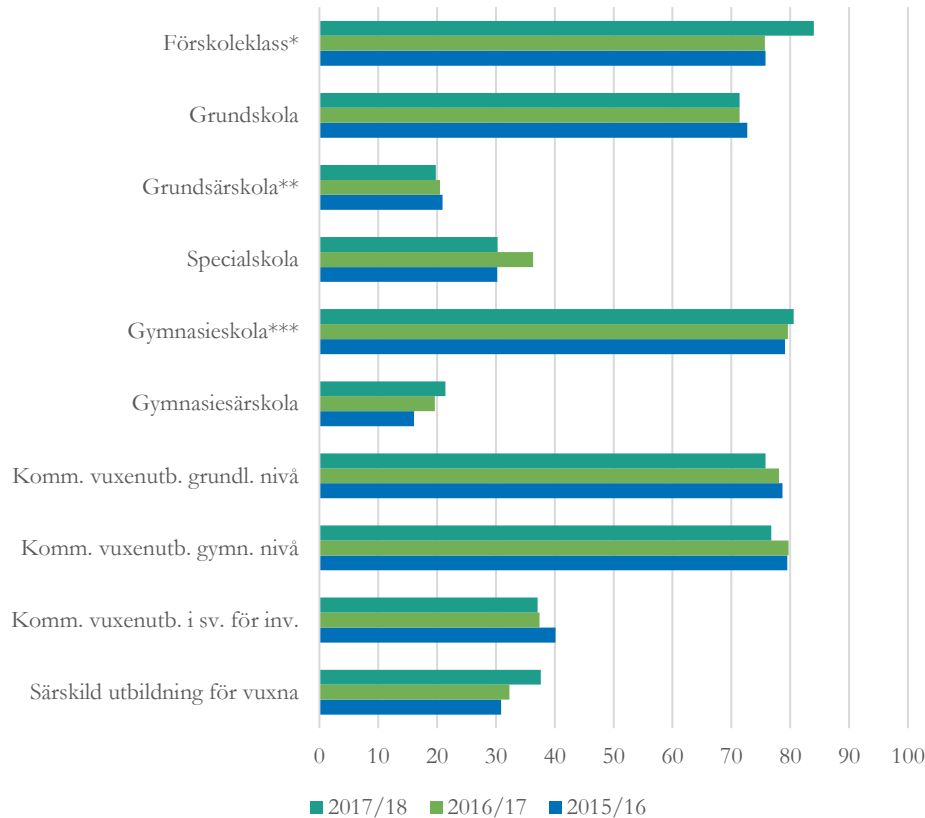
Inom specialskolan och den kommunala vuxenutbildningen på såväl grundläggande som gymnasial nivå har utvecklingen varit negativ. Andelen lärare med legitimation med behörighet i minst ett undervisningsämne har i dessa skolformer minskat med 6, 2 och 3 procentenheter.

Förskoleklassen har den högsta andelen lärare med legitimation med behörighet i minst ett undervisningsämne, 84 procent. Andelen är även jämförelsevis hög inom gymnasieskolan, den kommunala vuxenutbildningen¹⁰ på grundläggande och gymnasial nivå, 81, 76 respektive 77 procent. Inom grundsärskolan och gymnasiesärskolan saknar ungefär åtta av tio lärare legitimation med behörighet för skolformen de undervisar i.¹¹

¹⁰ Avser lärare som är anställda av kommunen. Externa utbildningsanordnares personal ingår inte.

¹¹ För lärare/förskollärare som undervisar i grundsärskolan, specialskolan, gymnasiesärskolan eller särskild utbildning för vuxna har övergångsperioden när det gäller krav på legitimation och behörighet för att få bedriva undervisning och besluta om betyg i skolväsendet förlängts till den 30 juni 2018.

Diagram 2. Andel tjänstgörande lärare (omräknat till heltidstjänster) med legitimation och behörighet i minst ett undervisningsämne per skolform läsåren 2015/16–2017/18

* Uppgifterna för förskoleklassen är inte jämförbara över tid. 2017/18 avses endast lärare och tidigare år avses all pedagogisk personal.

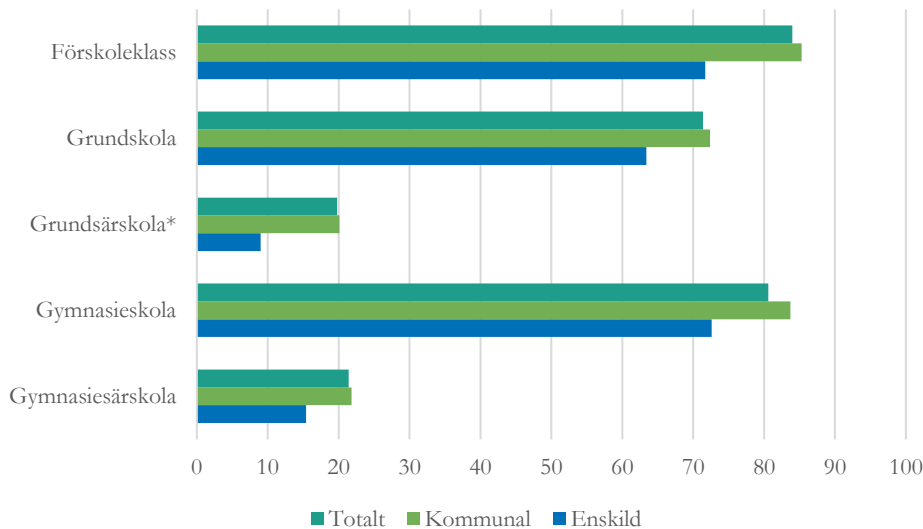
** 2021-07-01: Uppgiften om andel lärare med lärarlegitimation med behörighet för grundsärskolan läsåren 2015/16–2017/18 är korrigerad med anledning av ett bearbetningsfel i samband med framtagningen av statistiken.

*** Exklusive lärare på introduktionsprogram.

Lärare med behörighet per huvudmannatyp

Inom skolformerna skiljer sig andelen behöriga lärare mellan olika typer av huvudmän. Generellt är behörigheten högre bland lärare med kommunal huvudman än bland lärare med enskild huvudman. Skillnaden i behörighet är störst i förskoleklassen, där andelen lärare med legitimation och behörighet i minst ett undervisningsämne är 14 procentenheter lägre bland lärare med enskild huvudman än bland lärare med kommunal huvudman.

Diagram 3. Andel tjänstgörande lärare (omräknat till heltidstjänster) med legitimation och behörighet i minst ett undervisningsämne per skolform och huvudmannatyp läsåret 2017/18

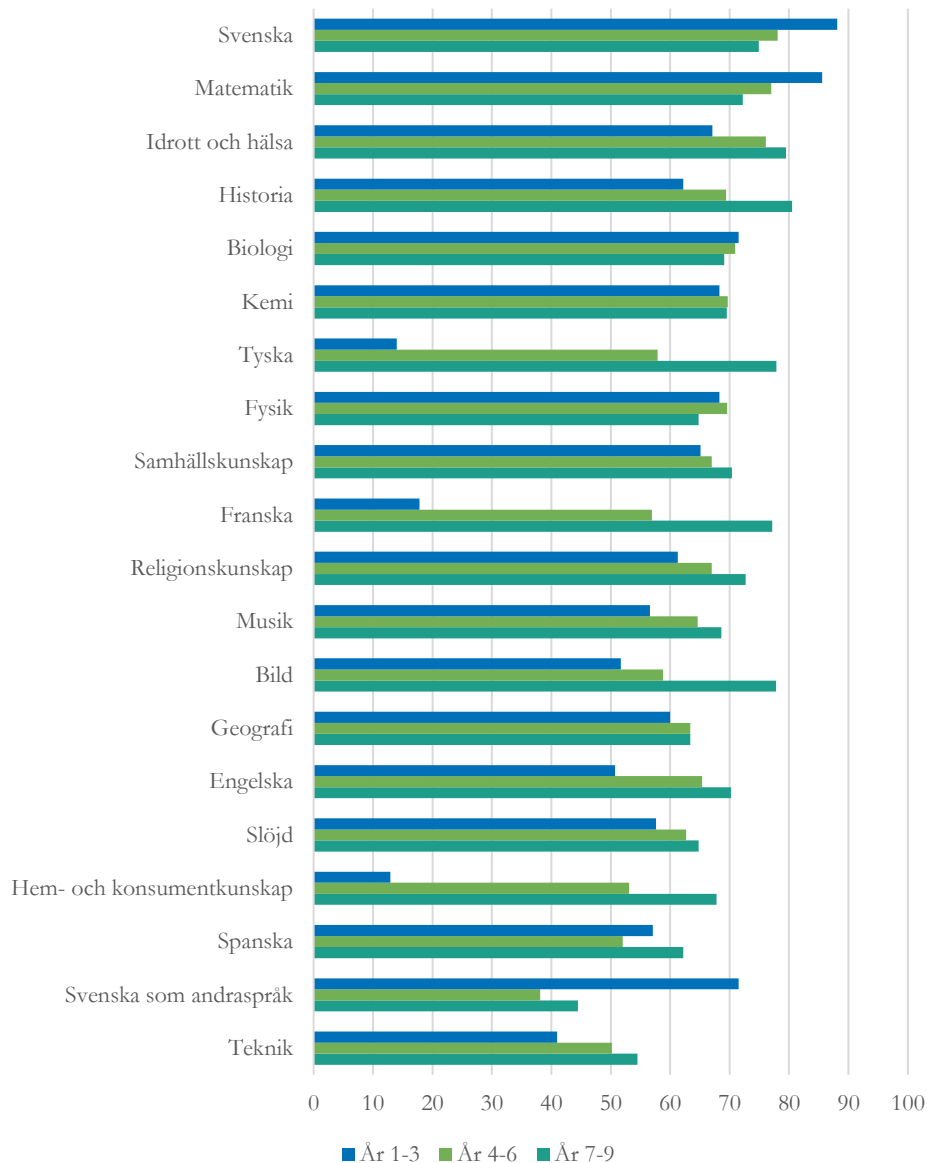
*2021-07-01: Uppgiften om andel lärare med lärarlegitimation med behörighet för grundskolan är korrigerad med anledning av ett bearbetningsfel i samband med framtagningen av statistiken.

Lärare med behörighet per ämne i grundskolan

Andelen behöriga lärare inom de olika skolformerna varierar också mellan olika ämnen och årskurser. I grundskolan är behörigheten generellt högre bland lärare som undervisar i årskurserna 7–9 jämfört med lärare som undervisar i de lägre årskurserna. I nedanstående diagram redovisas andelen behöriga lärare per undervisningsämne och årskurskombination sorterat i fallande ordning efter de ämnen som har högst andel behöriga lärare. Svenska, matematik samt idrott och hälsa är de tre ämnen som har den genomsnittligt högsta andelen behöriga lärare i grundskolan. Den lägsta genomsnittliga andelen lärare med behörighet har teknik, svenska som andraspråk och spanska.

Jämfört med läsåret 2016/17 har andelen behöriga lärare i grundskolan ökat mest i svenska som andraspråk, 11 procent. Svenska och matematik har också haft en positiv utveckling. I dessa två ämnen har andelen lärare med behörighet ökat med 5–6 procentenheter. I alla övriga ämnen har utvecklingen varit negativ. Den största minskningen av andelen lärare med behörighet har skett i bild följt av historia, teknik och hem- och konsumentkunskap.

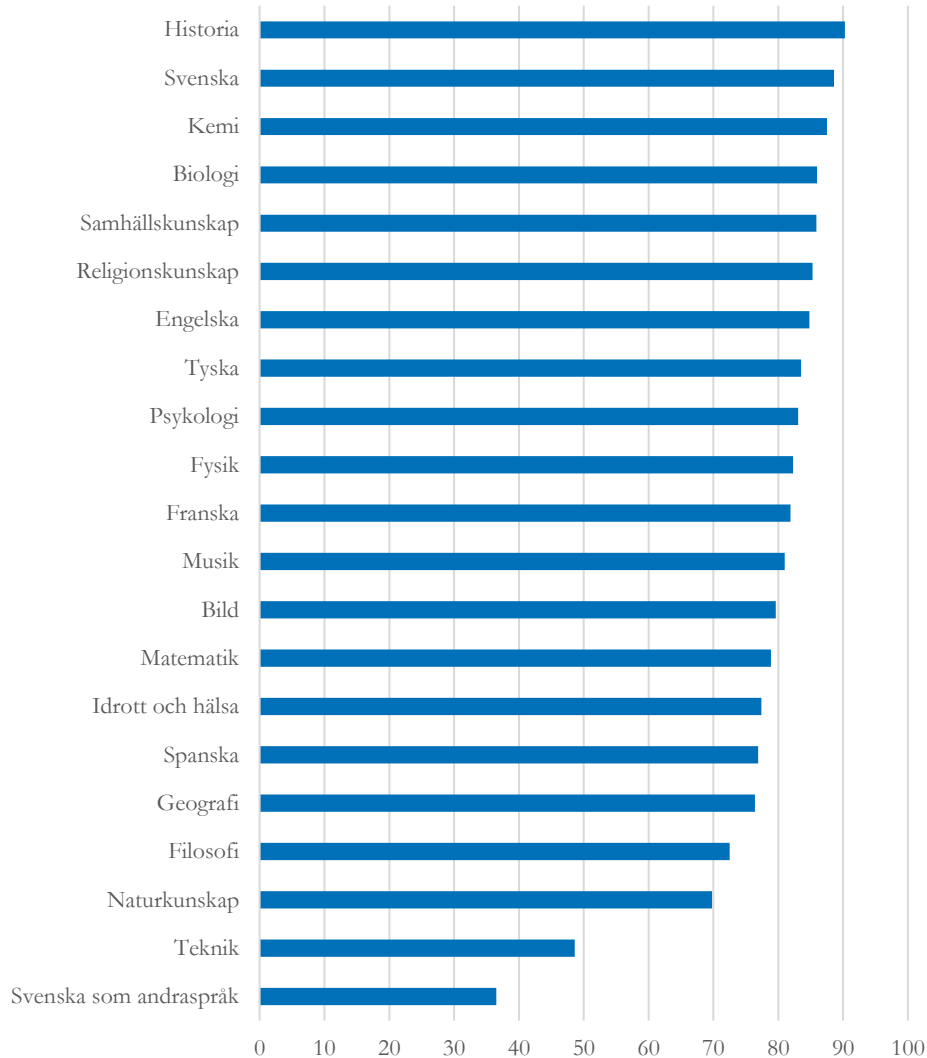
Diagram 4. Andel tjänstgörande lärare (omräknat till heltidstjänster) med behörighet per undervisningsämne och årskurskombination i grundskolan läsåret 2017/18

Lärare med behörighet per ämne i gymnasieskolan

I gymnasieskolan är över 87 procent av lärarna i historia, svenska och kemi behöriga att undervisa i sina undervisningsämnen, medan mindre än hälften av lärarna i svenska som andraspråk och teknik har behörighet för sina respektive undervisningsämnen.

Jämfört med föregående läsår har andelen behöriga lärare ökat mest i svenska som andraspråk, drygt 3 procent. Den största minskningen av andelen lärare med behörighet har skett i teknik och idrott och hälsa, runt 2 procentenheter. Andra ämnen med en negativ utveckling är bild, biologi och filosofi, runt 1 procentenhet.

Diagram 5. Andel tjänstgörande lärare (omräknat till heltidstjänster) med behörighet per undervisningsämne i gymnasieskolan läsåret 2017/18

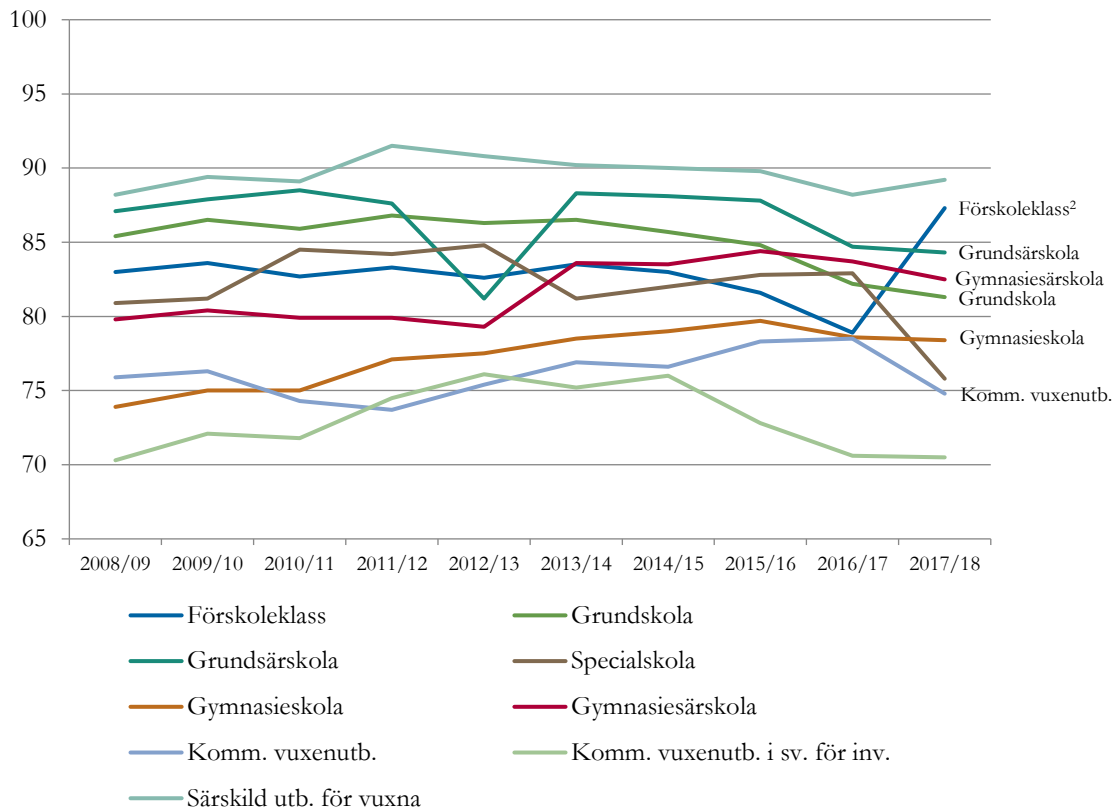
Lärare med pedagogisk högskoleexamen

Andelen lärare som har en pedagogisk högskoleexamen tenderar att minska när antalet lärare ökar. Jämfört med föregående läsår har också andelen lärare¹² med pedagogisk högskoleexamen minskat i alla skolformer utom särskild utbildning för vuxna. Uppgifterna för förskoleklassen är inte jämförbara med tidigare år, då siffrorna tidigare avsåg all pedagogisk personal i förskoleklassen och nu endast avser lärare i förskoleklassen. Den största minskningen av andelen lärare med pedagogisk högskoleexamen har skett i specialskolan och kommunal

¹² Alla uppgifter i detta avsnitt avser tjänstgörande lärare omräknat till heltidstjänster.

vuxenutbildning, där andelen lärare som har en pedagogisk högskoleexamen har minskat med drygt 7 respektive knappt 4 procentenheter.

Diagram 6. Andel lärare (omräknat till heltidstjänster¹) med pedagogisk högskoleexamen per skolform läsåren 2008/09–2017/18

¹ Uppgifterna avser heltidstjänster förutom uppgifterna för kommunal vuxenutbildning, som avser tjänstgörande lärare.

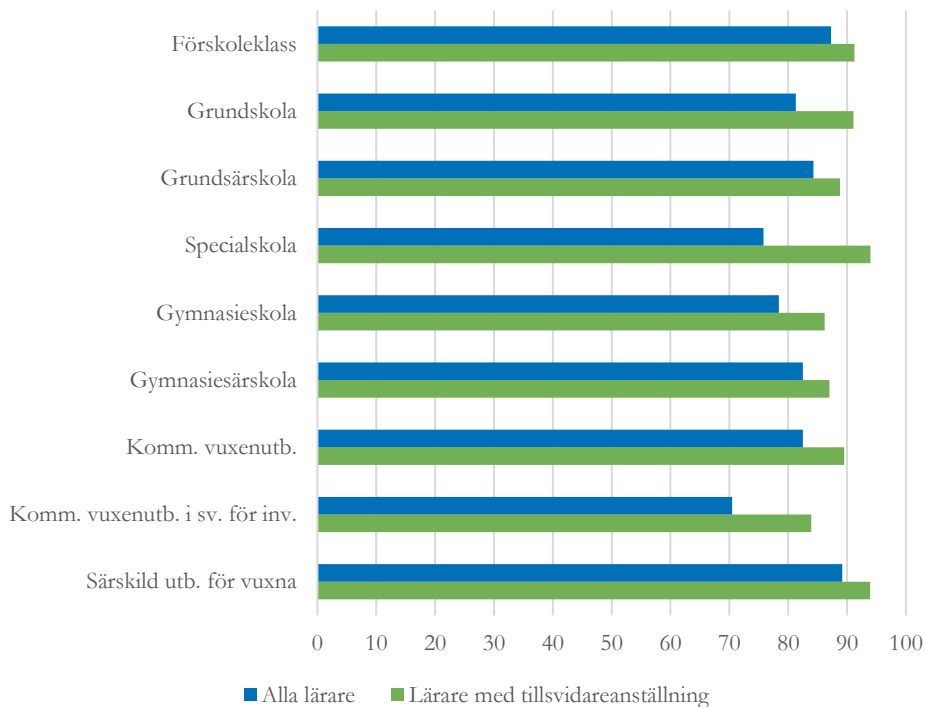
² Uppgifterna för förskoleklassen är inte jämförbara över tid. 2017/18 avses endast lärare och tidigare år avses all pedagogisk personal.

Högst andel lärare med pedagogisk högskoleexamen finns inom särskild utbildning för vuxna och förskoleklassen, där nästan nio av tio lärare har en pedagogisk högskoleexamen. I grundskolan, som är den skolform som har flest lärare, är motsvarande andel 81 procent. I den näst största skolformen sett till antal lärare, gymnasieskolan, har 78 procent en pedagogisk högskoleexamen. Den kommunala vuxenutbildningen i svenska för invandrare har lägst andel lärare med pedagogisk högskoleexamen, knappt 71 procent.

I linje med att endast lärare som har en legitimation – vilket i sin tur förutsätter en pedagogisk högskoleexamen – kan få en tillsvidareanställning, är andelen lärare med pedagogisk högskoleexamen högre bland de tillsvidareanställda lärarna i alla skolformer. Andelen tillsvidareanställda lärare som har en pedagogisk högskoleexamen varierar mellan skolformerna. I specialskolan och särskild utbildning för vuxna har 94 procent av dessa lärare en pedagogisk högskoleexamen, medan motsvarande andel i kommunal vuxenutbildning i

svenska för invandrare är 84 procent. Att inte alla tillsvidareanställda lärare har en pedagogisk högskoleexamen kan exempelvis bero på att de har anställts innan legitimationskravet för anställning infördes eller att de undervisar i ämnen eller vid skolenheter som är undantagna legitimationskravet.¹³

Diagram 7. Andel lärare (omräknat till heltidstjänster) respektive andel lärare med tillsvidareanställning (omräknat till heltidstjänster) med pedagogisk högskoleexamen per skolform läsåret 2017/18

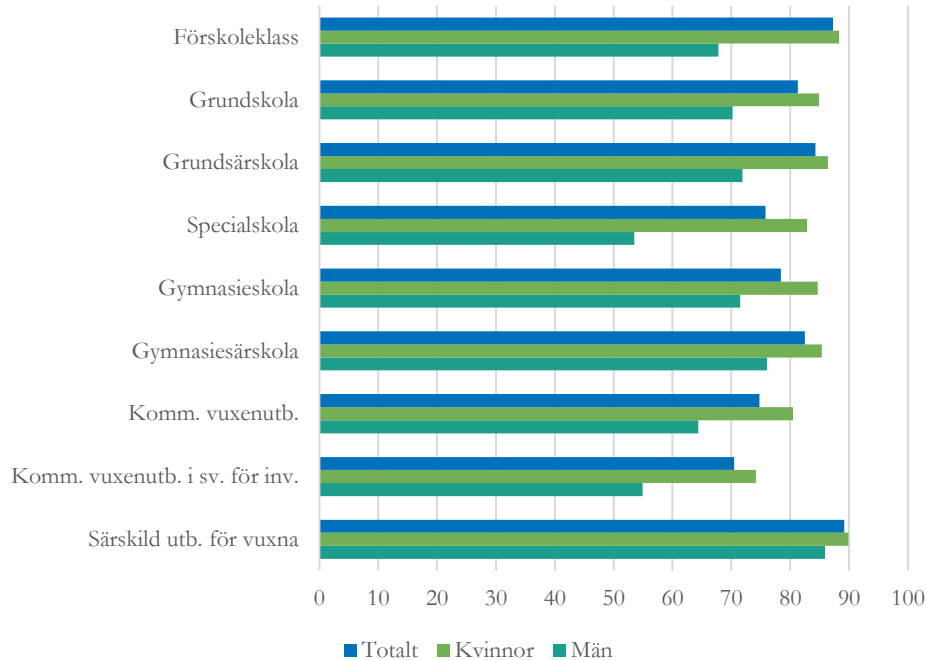

Uppgifter för kommunal vuxenutbildning avser endast lärare i utbildning i kommunens egen regi.

Det är vanligare att kvinnliga lärare har en pedagogisk högskoleexamen än att manliga lärare har det. Skillnaderna mellan kvinnliga och manliga lärare är störst inom specialskolan, där 83 procent av kvinnorna har en pedagogisk högskoleexamen medan endast drygt hälften av männen har en sådan examen. Skillnaderna mellan kvinnliga och manliga lärare när det gäller andelen som har en pedagogisk högskoleexamen är även stora i förskoleklassen och inom kommunal vuxenutbildning i svenska för invandrare, cirka 20 procentenheter. I särskild utbildning för vuxna är skillnaden när det gäller andelen kvinnliga respektive manliga lärare med pedagogisk högskoleexamen minst, 4 procentenheter.

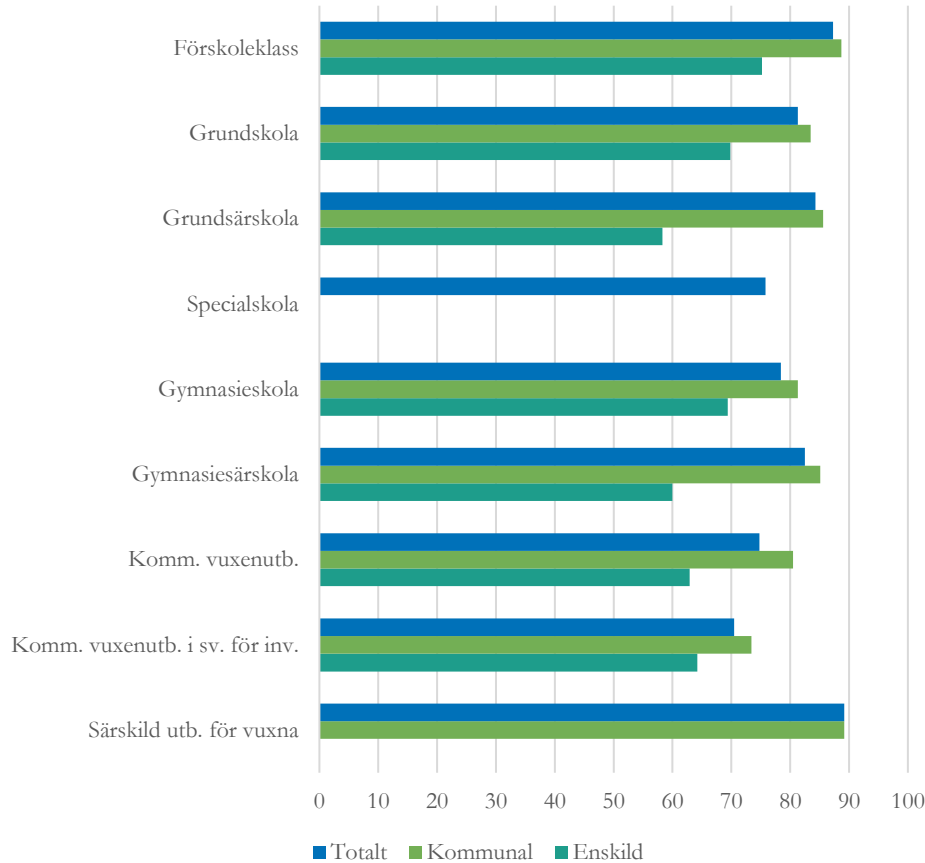
¹³ Lärare i modersmål och yrkesämnen eller lärare vid skolenheter som bedriver annan undervisning på engelska än språkundervisning samt lärare i fristående waldorfskolor

Diagram 8. Andel lärare (omräknat till heltidstjänster¹) med pedagogisk högskoleexamen per skolform och kön läsåret 2017/18

¹ Uppgifterna avser heltidstjänster förutom uppgifterna för kommunal vuxenutbildning, som avser tjänstgörande lärare.

Inom skolformerna skiljer sig andelen lärare med pedagogisk högskoleexamen även mellan olika typer av huvudmän. I alla skolformer har en större andel av lärarna med kommunal huvudman en pedagogisk högskoleexamen än lärarna med enskild huvudman. Skillnaderna mellan olika huvudmannatyper är störst inom grund- och gymnasiesärskolan samt kommunal vuxenutbildning.

Diagram 9. Andel lärare (omräknat till heltidstjänster¹) med pedagogisk högskoleexamen per skolform och huvudmannatyp läsåret 2017/18

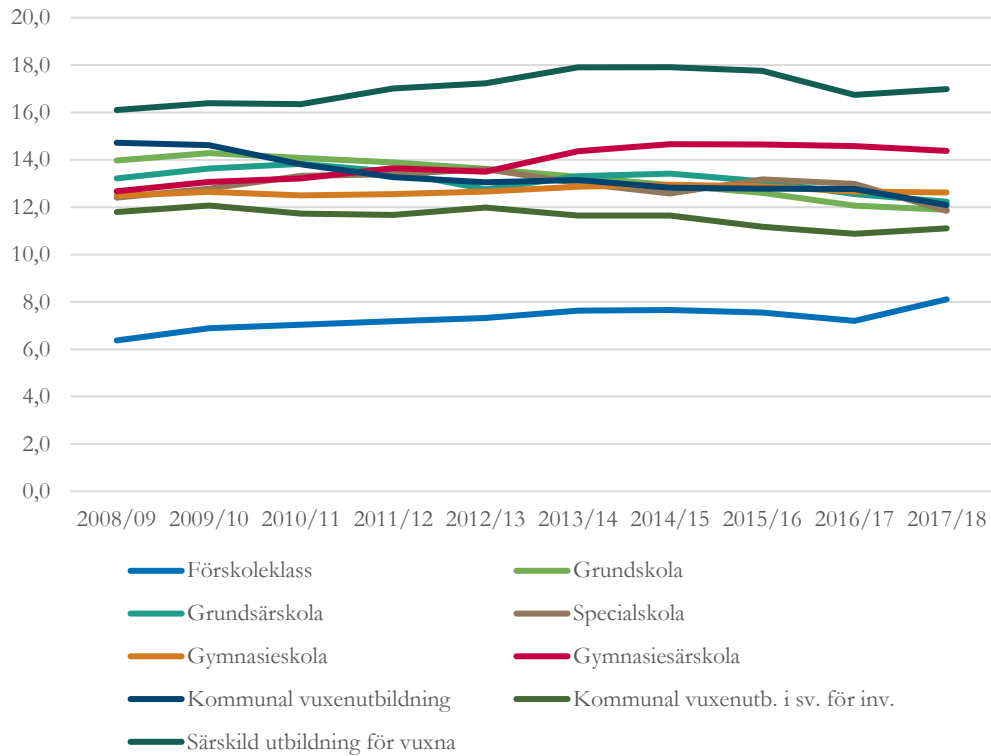
¹ Uppgifterna avser heltidstjänster förutom uppgifterna för kommunal vuxenutbildning, som avser tjänstgörande lärare.

Lärarnas genomsnittliga verksamma år i yrket

Lärarnas genomsnittliga antal verksamma år i yrket¹⁴ varierar mellan skolformerna. De mest erfarna lärarna finns inom särskild utbildning för vuxna, där lärarna i genomsnitt har varit verksamma 17,0 år i yrket. Lägst genomsnittligt antal år i yrket har lärarna i förskoleklass, 8,1 år. Jämfört med föregående läsår har den största förändringen skett i specialskolan, där lärarnas genomsnittliga antal verksamma år i yrket har sjunkit med -1,1.

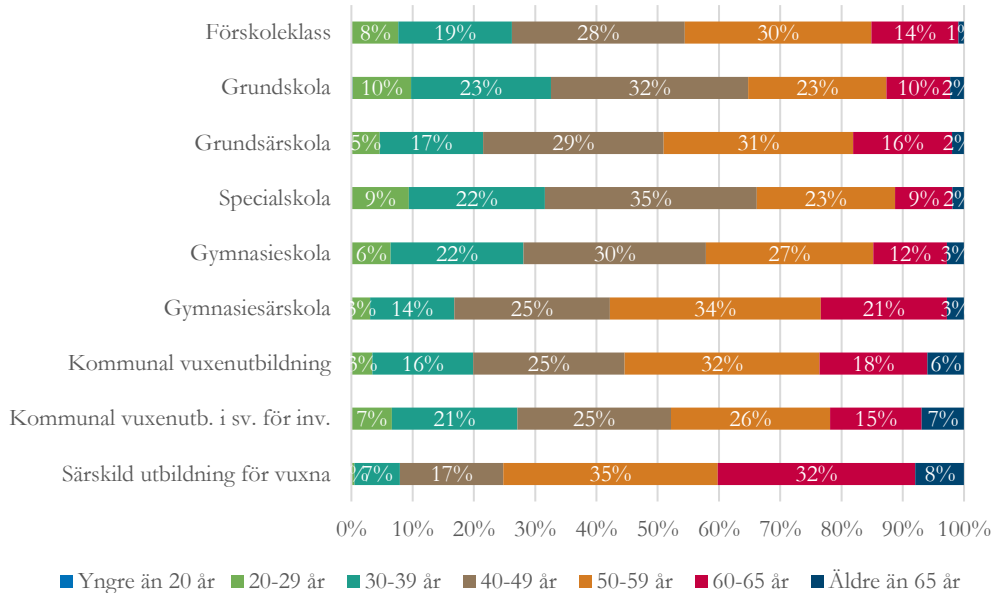
¹⁴ Den tidigaste tillgängliga årgången av registret över pedagogisk personal är 1978. Uppgifterna avser därför genomsnittligt antal år som lärare respektive rektorer under perioden 1978–2017. Eftersom det finns lärare som har varit verksamma innan detta år är måttet att betrakta som något underskattat. De olika skolformerna har dessutom samlats in olika länge i registret över pedagogisk personal, vilket kan påverka medelvärdet. Utbildning i svenska för invandrare och förskoleklass är de skolformer som har samlats in kortast tid, från 1994 respektive 1999.

Diagram 10. Genomsnittligt antal år i yrket för verksamma lärare per skolform och läsår, läsåren 2008/09 - 2017/18

Lärarnas åldersfördelning

Lärarnas åldersfördelning varierar mellan skolformerna. Två av tre lärare i grundskolan och specialskolan är yngre än 50 år, medan lärarna inom särskild utbildning för vuxna har en betydligt högre genomsnittsålder. Inom den skolformen är tre av fyra lärare 50 år eller äldre. Över 5 procent av de tjänstgörande lärarna inom vuxenutbildningen är äldre än 65 år.

Diagram 11. Åldersfördelning tjänstgörande lärare per skolform läsåret 2017/18

Skillnader mellan kommunala och fristående skolor

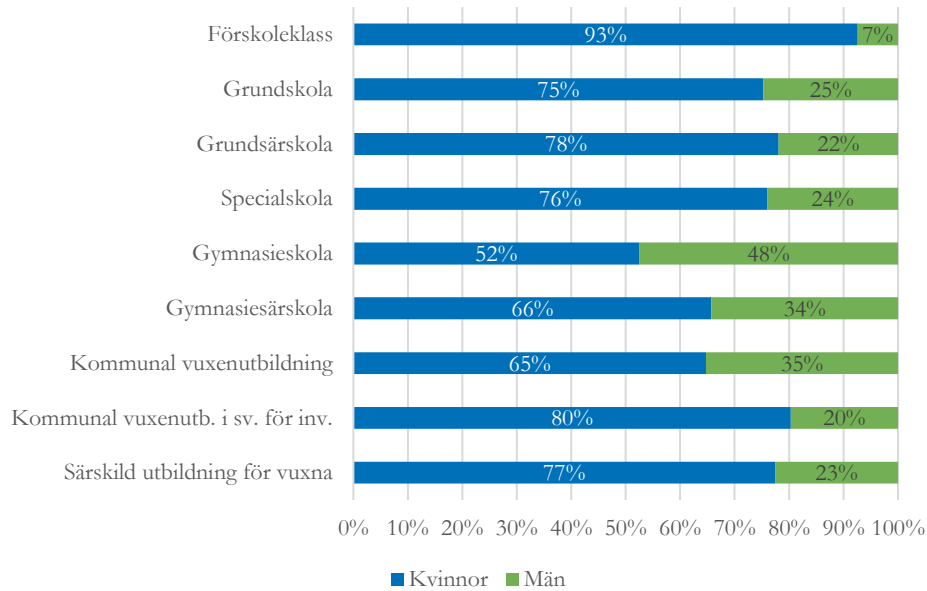
Lärarnas åldersfördelning skiljer sig mellan kommunala och fristående skolor. Bland lärare i kommunala grundskolor är 31 procent av lärarna yngre än 40 år. Motsvarande siffra bland lärare i fristående grundskolor är 42 procent. Andelen lärare som är 50 år eller äldre är större bland de kommunala skolornas lärare än bland de fristående skolornas lärare, 37 procent jämfört med 27 procent.

I gymnasieskolan är knappt en fjärdedel av lärarna i skolor med kommunal huvudman yngre än 40 år medan 46 procent är 50 år eller äldre. Skolor med enskild huvudman har en annan åldersstruktur. Bland lärarna i dessa skolor är 41 procent yngre än 40 år och 30 procent 50 år eller äldre.

Lärarnas könsfördelning

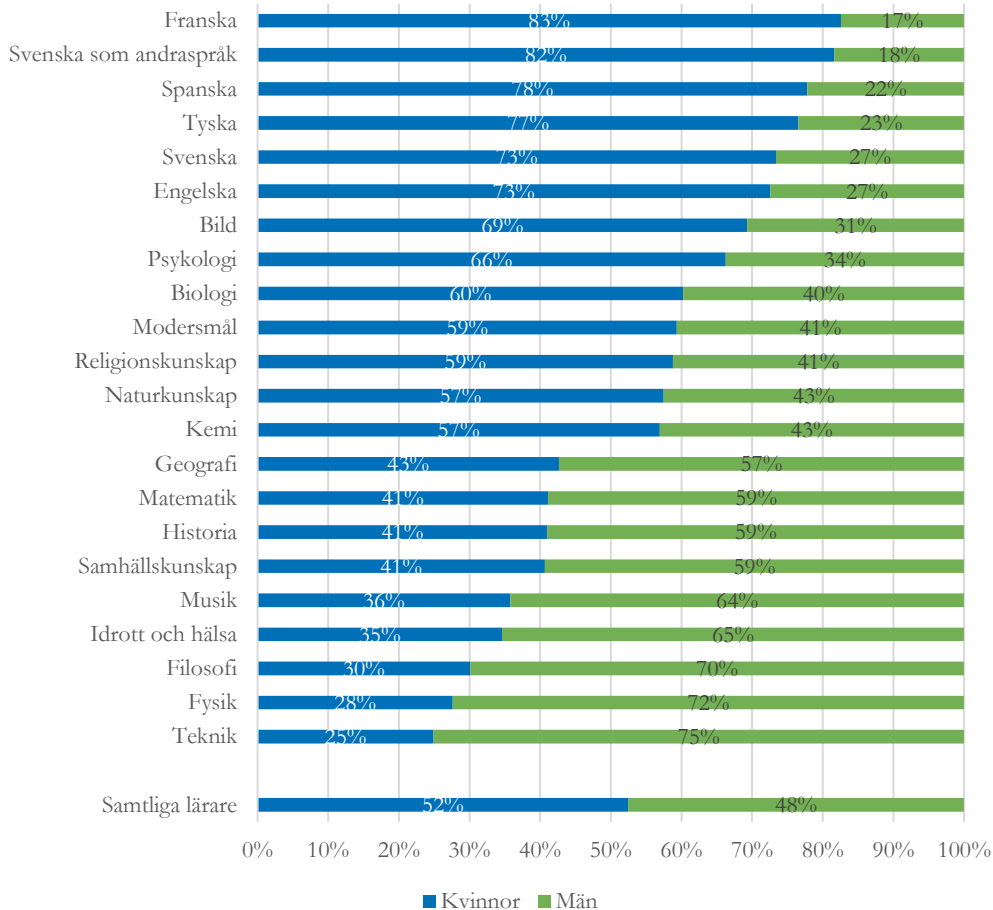
Läraryrket är ett yrke som sedan en lång tid tillbaka domineras av kvinnor. Kvinnorna är i majoritet bland lärarna i alla skolformer med undantag för gymnasieskolan, där könsfördelningen bland lärarna totalt sett är jämn. Andelen kvinnliga lärare tenderar att vara större ju yngre barn som skolformerna riktar sig mot. I förskoleklassen är 93 procent av lärarna kvinnor, medan motsvarande andel bland lärarna i gymnasieskolan är 52 procent.

Diagram 12. Könsfördelning tjänstgörande lärare per skolform läsåret 2017/18

Inom de olika skolformerna skiljer sig lärarnas könsfördelning mellan olika undervisningsämnen. I gymnasieskolan, där lärarnas könsfördelning totalt sett är jämn, är skillnaderna mellan ämnena stora. I de 21 ämnena som är gemensamma för de flesta programmen i gymnasieskolan¹⁵ är kvinnorna i majoritet i språkämnen, bild och psykologi, medan manliga lärare dominerar i teknik, fysik, filosofi, idrott och hälsa samt musik. Trots att läraryrket i gymnasieskolan numerärt sett är jämställt, så är det stora skillnader i undervisningsämnen mellan kvinnliga och manliga lärare.

¹⁵ Bild, biologi, engelska, filosofi, franska, fysik, geografi, historia, idrott och hälsa, kemi, matematik, musik, naturkunskap, psykologi, religionskunskap, samhällskunskap, spanska, svenska, svenska som andraspråk, teknik och tyska.

Diagram 13. Könsfördelning tjänstgörande lärare i gymnasieskolan per ämne läsåret 2017/18

Modersmålslärare

Lsåret 2017/18 tjänstgör drygt 5 900 personer som modersmålslärare inom skola och vuxenutbildning. Med en genomsnittlig tjänstgöringsgrad på 58 procent motsvarar det drygt 3 400 heltidstjänster. Antalet modersmålslärare omräknat till heltidstjänster kan inte jämföras med föregående år, eftersom studiehandledare på modersmål ingick i modersmålslärare. En sammanslagning av modersmålslärare och studiehandledare på modersmål ger en ökning på ca 9% jämfört med föregående år.

Knappt 54 procent av modersmålslärarna har en tillsvidareanställning, vilket är en låg andel jämfört med andra personalkategorier. Två av tre modersmålslärare är kvinnor och 97 procent är födda utomlands.

När det gäller utbildningsbakgrund så har drygt 30 procent av modersmålslärarna en pedagogisk högskoleexamen. Modersmålslärare får dock anställas som lärare utan tidsbegränsning även om de inte har en lärarlegitimation förutsatt att det

saknas sökande som har legitimation samt att de har tillräcklig kompetens och bedöms vara lämpliga att bedriva undervisningen. Andelen modersmåslärare som har en pedagogisk högskoleexamen skiljer sig mellan de olika modersmålen. I de tre modersmål som har flest modersmåslärare – arabiska, persiska och somaliska – varierar andelen modersmåslärare med pedagogisk högskoleexamen mellan 5 och 26 procent.

Modersmåslärare i nationella minoritetsspråk

I de nationella minoritetsspråken undervisar 307 modersmåslärare. Omräknat till heltidstjänster motsvarar det 176 personer. Andelen tillsvidareanställda bland modersmåslärarna i de nationella minoritetsspråken varierar mellan 50 och 68 procent. Medan de kvinnliga modersmåslärarna är i tydlig majoritet i samiska, finska och meänkeli, så är könsfördelningen bland modersmåslärarna i romani chib och jiddisch mer jämn. Till skillnad från övriga modersmåslärare är en större andel av modersmåslärarna i nationella minoritetsspråk födda i Sverige.

Andelen modersmåslärare som har en pedagogisk högskoleexamen skiljer sig stort mellan de olika nationella minoritetsspråken. Bland modersmåslärarna som undervisar i finska har 62 procent en pedagogisk högskoleexamen medan motsvarande andel bland modersmåslärarna i romani chib är 7 procent och ingen av modersmåslärarna i jiddisch har en sådan examen.

Speciallärare och specialpedagoger

Läsåret 2017/18 finns det knappt 6 000 speciallärare och drygt 5 500 specialpedagoger i skolväsendet. Omräknat till heltidstjänster motsvarar det knappt 4 800 speciallärare och drygt 4 600 specialpedagoger. Majoriteten av speciallärarna och specialpedagogerna är kvinnor, cirka nio av tio. Medelåldern för såväl speciallärare som specialpedagoger är hög jämfört med andra lärarkategorier, 51 år. När det gäller utbildningsbakgrund så har 93 procent av speciallärarna och 96 procent av specialpedagogerna en pedagogisk högskoleexamen.

En stor del av speciallärarna och specialpedagogerna arbetar i grundskolan. Omräknat till heltidstjänster finns det motsvarande drygt 3 700 speciallärare och drygt 3 300 specialpedagoger i grundskolan läsåret 2017/18. Jämfört med föregående läsår har antalet speciallärare¹⁶ ökat med knappt 2 procent samtidigt som antalet specialpedagoger¹⁷ har minskat med drygt 2 procent.

I gymnasieskolan finns det fler specialpedagoger än speciallärare. Omräknat till heltidstjänster finns det motsvarande drygt 700 specialpedagoger och drygt 300 speciallärare. Antalet specialpedagoger¹⁸ har ökat med 12 procent sedan föregående läsår medan antalet speciallärare¹⁹ är oförändrat.

¹⁶ Omräknat till heltidstjänster

¹⁷ Omräknat till heltidstjänster

¹⁸ Omräknat till heltidstjänster

¹⁹ Omräknat till heltidstjänster

Annan pedagogisk personal

Till personalgruppen annan pedagogisk personal räknas i Skolverkets statistik personal som har pedagogiska uppgifter och som arbetar med elevgrupper (fler än en elev). Det kan exempelvis vara lärarassistenter, elevassistenter, studiehandledare på modersmål, fritidspedagoger och fritidsledare.

Läsåret 2017/18 har drygt 50 000 personer rapporterats som annan pedagogisk personal. Omräknat till heltidstjänster motsvarar det drygt 35 000 personer, vilket är en ökning med 68 procent jämfört med föregående läsår, då motsvarande knappt 21 000 heltidstjänster rapporterades som annan pedagogisk personal. Ökningen kan delvis förklaras av den förändrade insamlingen av personal i förskoleklassen och fritidshem.²⁰

Lärarassistenter

Från och med årets insamling till Skolverkets register över pedagogisk personal samlas lärarassistenter in som en egen personalkategori²¹, vilket gör det möjligt att framöver studera hur denna personalgrupp utvecklas över tid t.ex. när det gäller hur många personer som tjänstgör som lärarassistenter och hur stor andel som har en pedagogisk högskoleexamen.

Knappt 2 600 personer har en tjänst som lärarassistent läsåret 2017/18. Omräknat till heltidstjänster motsvarar det knappt 1 800 personer. Knappt två av tre lärarassistenter är kvinnor. Drygt hälften av lärarassistenterna har en tillsvidareanställning.

Andelen lärarassistenter som har en pedagogisk högskoleexamen är låg i jämförelse med andra personalkategorier i skolväsendet, 10 procent. Det finns dock inga formella utbildnings- eller kompetenskrav på denna yrkesroll, utan det är upp till respektive rektor att avgöra vilken kompetens som krävs för att få anställning som lärarassistent.

Studiehandledare på modersmål

Lsåret 2017/18 tjänstgör knappt 4 600 personer som studiehandledare på modersmål inom skola och vuxenutbildning. Omräknat till heltidstjänster motsvarar det drygt 2 500 personer, vilket innebär en ökning med 16 procent jämfört med läsåret 2016/17, då antalet studiehandledare omräknat till heltidstjänster var knappt 2 200. Arabiska, persiska och somaliska är de modersmål som det finns flest studiehandledare i. Knappt 47 procent av studiehandledarna har en tillsvidareanställning, vilket är en låg andel jämfört med andra personalkategorier. Tre av fem studiehandledare är kvinnor och 98 procent är födda utomlands.

²⁰ Fr.o.m. den här insamlingen är det möjligt att rapportera olika personalkategorier i förskoleklass och fritidshem, exempelvis lärare eller annan pedagogisk personal.

²¹ Personer med en tjänst som lärarassistent rapporterades tidigare som *annan pedagogisk personal*.

När det gäller utbildningsbakgrund så har knappt en femtedel av studiehandledarna en pedagogisk högskoleexamen. Det finns dock inte några krav angivna i skollagen eller i någon förordning när det gäller vilken utbildning eller kompetens en studiehandledare ska ha.

Rektorer

Läsåret 2017/18 finns det knappt 6 100 rektorer i skolväsendet. Omräknat till heltidstjänster motsvarar det 5 600 rektorer. Antalet rektorer omräknat till heltidstjänster har ökat med 3 procent jämfört med föregående läsår. I grundskolan och gymnasieskolan är motsvarande ökning 2 procent. Omräknat till heltidstjänster finns det motsvarande drygt 3 800 rektorer i grundskolan och drygt 1 100 rektorer i gymnasieskolan.

Två av tre rektorer i skola och vuxenutbildning är kvinnor. Könsfördelningen bland rektorerna varierar dock mellan skolformerna. I grundskolan är knappt sju av tio rektorer är kvinnor. Könsfördelningen bland gymnasieskolans rektorer är däremot jämn. Andelen kvinnor är 52 procent och andelen män är 48 procent.

Av alla rektorer har 86 procent en pedagogisk högskoleexamen. Rektorer ska enligt skollagen ha en pedagogisk insikt. Denna pedagogiska insikt ska de ha skaffat sig genom både utbildning och erfarenhet.²² Det finns inget krav på att utbildningen och erfarenheten är inriktad mot den skolform eller de årskurser som rektorn eller förskolechefen ansvarar för, men Skolinspektionen kräver däremot att utbildningen är på högskolenivå.²³ Det går inte att säga med säkerhet att rektorerna som saknar en lärarutbildning inte uppfyller kravet på pedagogisk insikt genom utbildning.

I genomsnitt ansvarar en rektor i grundskolan för knappt 24 lärare och drygt 249 elever. Såväl det genomsnittliga antalet lärare som antalet elever en rektor i grundskolan ansvarar för har ökat stadigt de senaste läsåren men är fortfarande lägre än antalet lärare respektive elever som en rektor i gymnasieskolan ansvarar för. Gymnasieskolerektorer ansvarar i genomsnitt för drygt 28 lärare och 278 elever.

För 6 procent av rektorerna i grundskolan ingår undervisning i tjänsten. Motsvarande andel bland rektorerna i gymnasieskolan är 8 procent.

²² 2 kap. 11 § Skollagen (2010:800)

²³ Skolinspektionen 2014. *Bedömnings-PM: Pedagogisk insikt genom utbildning och erfarenhet – behörighetskrav för rektorer och förskolechefer.*

Tabell 1. Genomsnittligt antal år i yrket för verksamma lärare och rektorer, per skolform 2017/18²⁴

	Rektorer	Lärare
Förskoleklass	.	8,1
Grundskolan	6,8	11,9
Gymnasieskolan	6,7	12,6
Grundsärskolan	7,1	12,2
Gymnasiesärskolan	7,6	14,4
Kommunal vuxenutbildning	6,5	12,1
Särskild utbildning för vuxna	6,8	17,0
Svenska för invandrare	6,0	11,1
Specialskolan	7,8	11,8

Bland rektorerna varierar det genomsnittliga antalet verksamma år i yrket inte lika stort mellan skolformerna som bland lärarna. Specialskolans rektorer har högst genomsnittligt antal år i yrket, 7,8 år, och rektorer inom utbildning i svenska för invandrare lägst antal år i yrket, 6,0 år.

Studie- och yrkesvägledare

Antalet studie- och yrkesvägledare i skolväsendet är drygt 2 500. Omräknat till heltidstjänster motsvarar det knappt 1 900 personer. Antalet studie- och yrkesvägledare omräknat till heltidstjänster har ökat med knappt 7 procent jämfört med föregående läsår. Motsvarande ökning i grundskolan och gymnasieskolan är knappt 8 respektive drygt 4 procent. Omräknat till heltidstjänster har motsvarande drygt 670 personer i grundskolan och knappt 740 personer i gymnasieskolan en tjänst som studie- och yrkesvägledare.

Knappt två av tre av alla studie- och yrkesvägledare har en studie- och yrkesvägledarutbildning. Andelen som har en studie- och yrkesvägledarutbildning har minskat med 4 procentenheter jämfört med läsåret 2016/17. I grund- och gymnasieskolan har andelen studie- och yrkesvägledare²⁵ som har en studie- och yrkesvägledarutbildning minskat med 5 respektive 2 procentenheter till 66 respektive 78 procent.

²⁴ Se tabell 1 B, genomsnittligt antal år i yrket för verksamma lärare och rektorer, per skolform och årgång, läsåren 2006/07 – 2017/18 finns tillgänglig på Skolverket.se

²⁵ Omräknat till heltidstjänster.

Skolverkets statistik om pedagogisk personal

Uppgifterna om pedagogisk personal samlas in av Statistiska centralbyrån på Skolverkets uppdrag. Insamlingen är en del av det nationella uppföljningssystemet. Uppgifterna används som underlag för uppföljning och utvärdering, men även som underlag för lärarprognoser, vilka i sin tur utgör underlag för dimensionering av lärarutbildningar. Registret över pedagogisk personal innehåller individuppgifter om lärare, pedagogisk personal i förskoleklass och fritidshem, speciallärare, specialpedagoger, rektorer och övrig arbetsledning, studie- och yrkesvägledare, lärarassistenter, studiehandledare på modersmål samt annan pedagogisk personal²⁶ inom skolväsendet. De skolformer som ingår i statistiken är förskoleklass, grundskola, grundsärskola, specialskola, gymnasieskola, gymnasiesärskola, kommunal vuxenutbildning och särskild utbildning för vuxna.

Den största förändringen i årets insamling av pedagogisk personal är att grundskolans och grundsärskolans lärare nu behöver dela upp sin tjänstgöring efter vilka grupper av årskurser de undervisar i (1–3, 4–6, 7–9). Förändringen har genomförts eftersom det finns en stor efterfrågan av mer detaljerad information och tydligare statistikredovisning av vilka årskurser lärarna undervisar i samt hur tillgången på lärare per årskurs i allmänhet och behöriga lärare i synnerhet ser ut. En annan nyhet i den här insamlingen är att det är möjligt att rapportera olika personaltyper, som t.ex. lärare, fritidspedagog och fritidsledare, inom förskoleklassen och fritidshemmet.²⁷ Ytterligare en nyhet är att lärarassistenter samlas in som en egen personalkategori.²⁸ Denna personalgrupp samlades tidigare in under annan pedagogisk personal. När det gäller undervisningsämnen så har insamlingen utökats med ämnesområdena individ och samhälle, natur och miljö samt språk och kommunikation inom särskild utbildning för vuxna.

Uppgifterna avser mätdatum 15 oktober 2017 och har samlats in från ca 7 800 skolenheter i Sverige. Materialet omfattar omkring 222 000 personer på individnivå. Uppgifter om lärarnas behörighet har hämtats från Skolverkets förskollärary- och lärarlegitimationsregister²⁹ och uppgifter om lärarnas pedagogiska högskoleexamen från Universitetskanslersämbetets register över examinerade.³⁰

²⁶ Med annan pedagogisk personal avses personal med pedagogiska uppgifter som arbetar med elevgrupper (fler än en elev).

²⁷ Personal i fritidshem samlas in i samma insamling som personalen i skola och vuxenutbildning men redovisas tillsammans med elevstatistiken den 10 april 2018.

²⁸ Exempelvis lärare som endast arbetar med mentorskap.

²⁹ I statistiken över behöriga lärare ingår alla lärare som har fått lärarlegitimation utfärdad till och med den 5 februari 2018.

³⁰ Med lärare som har pedagogisk högskoleexamen avses lärare som har lärarexamen, förskollärarexamen eller fritidspedagogexamen och som fått examensbevis utfärdat. Med dessa har personer som tidigare förklarats behöriga till statligt reglerade lärartjänster och personer som har haft förordnande som behörig lärare likställts. I statistiken över lärarnas pedagogiska högskoleexamen ingår alla lärare som har tagit ut sin examen senast den 30 juni 2017.

Tabeller på Skolverkets webbplats

Tabellerna som uppgifterna till denna promemoria är hämtade från finns på Skolverkets webbplats under ”Statistik och utvärdering” och ”Statistik i tabeller” och respektive skolform. Där finns Sveriges officiella statistik om pedagogisk personal läsåret 2017/18 på nationell nivå. Under ”Statistik och utvärdering” och ”Statistik i databaser” finns länkar till Skolverkets databaser SIRIS som innehåller uppgifter på läns-, kommun-, skol- samt huvudmannanivå.